Friese Energietafel
VERBINDEN | VERGROENEN | VERSNELLEN

Aan: De colleges/dagelijks bestuur van gemeenten, provincie en waterschap in Fryslân
Onderwerp: Aanbieding voortgangsrapportage 2025 RES 1.0 Fryslân
Opsteller: Friese Energietafel
Contact: fet@leeuwarden.nl
Datum: 30 juni 2025

Geachte bestuurders,

In 2021 is de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 vastgesteld. Hierdoor ligt er een breed gedragen ambitie om in Fryslân in 2030 tenminste 3 Terawattuur (TWh) aan grootschalige hernieuwbare elektriciteit op land te produceren. In deze tweede voortgangsrapportage wordt gemonitord of we op koers liggen voor de opwek van hernieuwbare energie en de warmtetransitie in onze RES-regio Fryslân. Deze voortgangsrapportage wordt ter kennisname aangeboden. Voor 1 juli 2025 moet deze voortgangsrapportage zijn aangeboden bij het Nationaal Programma RES (NP RES), die het op haar beurt aan het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) verstrekt. Een volgende voortgangsrapportage van de RES 1.0 wordt in 2027 opgesteld.

Wij adviseren u om deze voortgangsrapportage ter kennisname aan te bieden aan uw volksvertegenwoordigers.

Stand van zaken opwek
In de afgelopen twee jaar is een geringe voortgang geboekt met de opwekking van hernieuwbare elektriciteit met wind en zon op land. Er is nu 2,45 TWh van het bod van 3,0 TWh gerealiseerd. Daarnaast is er voor 0,14 TWh aan verwachte opbrengst in 2030 van concrete projecten waarvan de subsidie beschikt is of die al in aanbouw zijn (pijplijn subsidie). Er is tot slot nog 0,03 TWh aan verwachte opbrengst van kwantificeerbare projecten in de voorfase (pijplijn voor subsidie). Hierbij is conform het Begrippenkader RES rekening gehouden met planuitval. Het resterende deel van het bod (0,38 TWh) bestaat uit nog niet ingevulde ambitie. Ten opzichte van de voortgangsrapportage van medio 2023 is de restambitie groter geworden door het afvallen van projecten uit de pijplijn.

Hoewel Fryslân op dit moment 82% van het RES bod heeft gerealiseerd, is het onwaarschijnlijk dat het doel van ten minste 3,0 TWh in 2030 wordt gehaald. De redenen hiervoor zijn de beperkende regelgeving op het gebied van zon- en wind opwek, maar ook de netcongestie. Mede daardoor ontbreekt het aan voldoende projecten in de pijplijn. Verruiming van de planologische kaders in combinatie met oplossingen in het energienetwerk zijn nodig om het resterende deel van de RES 1.0-opgave in te kunnen vullen.

Van energievisie naar uitvoering

Eind 2024 heeft Fryslân haar energievisie vastgesteld die vooruitkijkt naar 2050. In deze visie zijn vijf leidende principes opgenomen voor het toekomstige energiesysteem van Fryslân:

1. Fryslân stimuleert energie voor en door de gemeenschap;
2. Fryslân zet maximaal in op energiebesparing;
3. Alle bronnen zijn nodig, naast kleinschalige is ook grootschalige productie nodig;
4. Fryslân past het energie-infrastructuur goed in, in het landschap en in het energiesysteem;
5. Fryslân versterkt de flexibiliteit van het energiesysteem.

Uit de energievisie blijkt dat boven op het RES bod van 3,0 TWh er naast maximale besparing en de inzet van andere duurzame energiebronnen nog ca. 4,4 TWh aan opwek extra nodig is in 2050. De borging van de visie krijgt vorm via drie sporen, die ook onlosmakelijk van elkaar zijn verbonden, namelijk

- Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat,
- de Provinciale en Gemeentelijke omgevingsvisies
- Gezamenlijke uitvoeringsagenda.

Er wordt momenteel door de Friese Energietafel gewerkt aan een uitvoeringsagenda voor 2030. Een onderdeel hiervan is het ontwikkelen van een gedragen strategie over hoe de mogelijkheden voor de benodigde extra opwek op termijn kunnen worden gecreëerd. De te maken keuzes en de ruimtelijke consequenties van de energievisie worden meegenomen in de herijking van de Provinciale Omgevingsvisie. In de contourenschets voor de POVI is hiervoor een eerste aanzet gedaan.

Netcongestie

De komende jaren zal het tekort aan vermogen op het Friese stroomnet verder toenemen. Om de impact van de krapte op het stroomnet op de economische groei en woningbouw te beperken zijn gerichte maatregelen nodig. Samen met netbeheerder Liander is daarom eind 2024 een Aktieplan netcongestie opgesteld. Hierin zijn 11 maatregelen opgenomen om het leed van de congestie te verlichten. Deze maatregelen worden in 2025 verder uitgewerkt en geïmplementeerd.

Warmtetransitie

Alle Friese gemeenten doen mee aan het ondersteuningsprogramma van het Nationaal Plan Lokale Warmte (NPLW) en de Friese Energietafel om uiterlijk eind 2026 hun warmteprogramma vastgesteld te krijgen. In Fryslân is geen bovengemeentelijk aanbod van warmte waardoor gemeenten andere opties moeten zoeken, zoals lokale warmtenetten, het gebruik van hybride warmtepompen en all-electric pompen en het onderzoeken van toepassingen zoals aquathermie , groen gas en geothermie. Via deelname aan het Nationaal Isolatieprogramma wordt ingezet op energiebesparing. Ook is er aandacht voor Energiearmoede, via een Community of Practice, waarbij partners uit het netwerk samen komen om ervaringen en oplossingen te delen.

Samenvatting en vooruitblik

De RES 1.0 ambitie van 3,0 TWh wordt in 2030 in Fryslân waarschijnlijk niet gehaald. Op langere termijn weten we zeker dat er nog meer duurzame stroom nodig is. Ook bij de warmtetransitie zijn veel uitdagingen. Binnen de Friese Energietafel vindt het gesprek plaats over deze uitdagingen, o.a.

over de strategie voor het realiseren van de ambitie, de leidende principes zoals in de energievisie zijn vastgelegd en verdeling van de lusten en lasten.
Daarvoor blijft uw inzet en betrokkenheid van belang. Wij blijven graag met u in gesprek.

Met vriendelijke groet, namens het bestuurlijk overleg van de Friese Energietafel,

Alan Laws
Coördinator Friese Energietafel/RES Fryslân

Bijlagen:
- Aanbiedingsbrief NP RES bij voortgangsrapportage 2025 RES 1.0 Fryslân
- Voortgangsrapportage 2025 RES 1.0 Fryslân